

PROJEKTIN LOPPURAPORTTI

Utajärven matkailu- ja perinnehanke

<i>Hakija:</i>	<i>Utajärven kunta</i>
<i>Hankkeen numero:</i>	<i>17846</i>
<i>Hankkeen diaarinumero:</i>	<i>2506/3510-2004</i>
<i>Tavoiteohjelma:</i>	<i>Pohjois-Suomen tavoite 1-ohjelma</i>
<i>Toimenpidekokonaisuus:</i>	<i>Maaseutualueiden sopeuttaminen ja kehittäminen</i>
<i>Toimenpide:</i>	<i>Kylien kunnostaminen ja kehittäminen, sekä maaseutuperinnön suojeleminen ja säilyttäminen (o)</i>
<i>Alatoimenpide:</i>	<i>Paikallisyhteisöjen ja kylien toiminnan aktivointi</i>
<i>Toimintaryhmä:</i>	<i>JoMMa ry</i>
<i>Hankkeen vastuullinen toteuttaja:</i>	<i>Utajärven kunta / Asko Merilä, asko.merila@utajarvi.fi</i>
<i>Hankkeen vetäjä:</i>	<i>Antti Koistinen, antti.koistinen@utajarvi.fi</i>
<i>Hankkeen toteuttamisaika:</i>	<i>1.7.2004 - 31.12.2005</i>

Tiivistelmä

Utajärven matkailu- ja perinnehanke on Utajärven yhdistysten yhteinen kehittämishanke. Mukana oli Särkijärven kyläseura ry, Kurimon Erä ry,, Juorkunan kyläseura ry., Sangin kyläseura ry, Sangin osakaskunta ry, Ahmaksen kyläseura ry, Niskan kyläyhdistys ry, Naaman kotiseutu ry, Sotkan kyläseura ry, ja Utajärven kotiseutuyhdistys ry. Yhdistysten omista tarpeista lähteviin hankkeisiin on helpompi lähteä mukaan, kun paperityö jää vähäiseksi. Utajärven kunta toimi hankkeen hallinnoijana.

Hankeen tavoitteena oli alueen omaleimaisen perinteen tallentaminen tuleville sukupolville. Perinnetietoa, mm. vanhoja reseptiä, työtapoja, tarinoita ja välineitä sekä mm. vanhaa kyläkouluperinnettä, kerättiin Utajärven kotiseutuarkistosta ja kyliltä.

Hankkeen aikana jokaiselle kylälle ja yhdistykselle saatiin jokin omaleimainen, perinteeseen liittyvä vetovoimainen teema. Niiden ympärille rakennettiin erilaisia tapahtumia ja näytöksiä, niitä esitettiin kesällä 2005 Utajärven kotiseutuviikolla ja muissa kylien tapahtumissa. Lähes joka kylällä oli jokin tapahtuma, tapahtumat videoitiin hankkeen toimesta. Ne ovat alueen matkailuyritysten, sekä eri yhdistysten hyödynnettävissä myös myöhemmin.

Kehittämishankkeeseen kuului yhdistysten luontaisuuksena, eli talkoilla tehtävää työtä, mm. perinteen keräämistä, sekä työ- ja tapahtumanäytösten järjestämistä.

Hankkeen tavoitteisiin sisältyi uusien palvelu- ja pk-yritysten sekä uusien työpaikkojen syntyminen.

1. Projektin lähtökohta ja tavoitteet

1.1 *Hankkeen tausta*

Utajärvellä toimivien yhdistysten ja yritysten keskuudessa on pitkään tiedostettu tarve kerätä ja taltioida Utajärvistä vanhaa, katoavaa perinnetietoa kyliltä löytyvien vanhojen reseptien, työtapojen- ja välineiden sekä menetelmien kautta tuleville sukupolville. Matkailuyrittäjät tarvitsevat niihin liittyviä erilaisia ohjelmalveluita ja vierailukohteita, kyläseurat kylätahtumia sekä yksityiset ihmiset juuriensa tuntemista.

Utajärvellä on ymmärretty elävien ja toimivien kyläyhteisöjen ja yhdistysten arvo ja kunnan tukemien kylien kehittämishankkeiden avulla mm. hyvin hoidetun ympäristön ja viihtyvyyden merkitys kylissä on korostunut. Yhdistysten omista tarpeista lähteviin hankkeisiin sitoudutaan, ja niihin on helpompi lähteä mukaan, kun projekteihin kuuluva paperityö jää vähäiseksi. Yhteishankkeella säästetään niin kustannuksia kuin työtäkin, lisäksi yhdistysten välinen yhteistyö lisääntyy. Yhdistysten tärkeäksi näkemillä, kyläsuunnitelmiin perustuvilla, kehittämishankkeella, investoinneilla ja rakentamisilla halutaan tukea alueen matkailu- ja palveluyrittäjyyttä.

Kylien ja yhdistysten yhteisessä kokouksessa 31.5.2004 päätettiin tehdä kylien yhteinen hankehakemus.

JoMMA- toimintaryhmän hallitus hyväksyi hankehakemuksen 11.6.2004 ja TE-keskuksen myönteinen päätös tuli 26.8.2004.

1.2 *Hankkeen toimintaympäristön kuvaus*

Perustietoa kunnasta

- Väkiluku 3231 (31.7.2004) josta n. 50% asuu keskustaajaman ulkopuolella
- Pinta-ala 1736,23 km², josta 63,67 on vesistöjä (vert. 9 Helsinkiä tai 6 Oulua mahtuisi Utajärven alueelle) Väestötiheys on 1,96 asukasta/ km²
- Perustamisvuosi 1865
- Veroprosentti 19
- Maan parhaat aluepoliittiset edut
- EU 1-tukialue
- Kansallinen 2 tukialue
- 8 rekisteröityä kyläyhdistystä
- Ikärakenne 2000

0-14 v.	649	19 %
15-64 v.	2057	62 %
65-	616	19 %

Utajärven kunta kuuluu

- Oulun lääniin
- Pohjois-Pohjanmaan liittoon
- Oulunkaaren seutukuntaan
- Limingan kihlakuntaan
- Oulun käräjäoikeuteen
- Oulun verotoimistoon Muhoksen toimipiste
- Oulun maaseutukeskukseen
- Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskukseen
- Pohjois-Pohjanmaan TE-keskukseen maaseutupalvelut, työvoimapalvelut, yrityspalveluyksikkö
- Oulun tiepiiriin
- Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskukseen
- Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin

Sijainti: Ouluun n. 60 km, Kajaaniin n. 120 km

Naapurikunnat: Muhos, Pudasjärvi, Ylikiminki, Puolanka ja Vaala

1.3 Keskeinen sisältö

Hanke pitää sisällään Utajärvelle tyypillisen perinteen tallentamista tuleville sukupolville. Perinnetietoa on tallennettu Utajärven kotiseutuarkistosta ja kyliltä löytyneiden vanhojen reseptien, työtapojen, tarinoiden ja välineiden sekä mm. vanhan kyläkouluperinteen pohjalta. Hankkeen aikana jokaiselle kylälle ja yhdistykselle saatiin jokin omaleimainen, perinteeseen liittyvä vetovoimainen teema, niiden ympärille rakennettiin erilaisia tapahtumia ja näytöksiä. Niitä esitettiin eri kylillä, mm. v. 2005 kotiseutuviikolla ja ne ovat myös matkailuyritysten, mm. Rekihoivin, Rokuan kuntokeskuksen, Rokuan Hovin, Herkkukelkan sekä eri yhdistysten hyödynnettävissä.

Hanketta hallinnoi Utajärven kunta ja siinä olivat mukana seuraavat Utajärven kylät ja yhteisöt: Särkijärven kyläseura ry, Kurimon Erä ry, Juorkunan kyläseura ry, Sangin kyläseura ry, Sanginkylän osakaskunta ry, Ahmaksen kyläseura ry, Niskan kyläyhdistys ry, Naaman kotiseutu ry, Sotkan kyläseura ry, ja Utajärven kotiseutuyhdistys ry.

1.4 Tavoitteet (hankesuunnitelma)

- *Vanhojen Utajärvisten perinteiden ja tavaroiden tallentaminen tuleville sukupolville*
- *Kehitetään perinteeseen liittyviä ohjelmapalveluita ja kylätapahtumia.*
- *Maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksen lisääminen*
- *Koulujen ja kylätalojen yhteisöllisen käytön lisääminen*
- *Lakkautettujen kyläkoulujen saaminen kyläläisten käyttöön.*
- *Yhdistysten omien kone- ja laitehankintojen sekä rakentamishankkeiden toteuttaminen*
- *Uusien hankkeiden kartoitus.*

- Uusien palvelu- ja pk-yritysten syntyminen sekä entisten palvelu- ja pk-yritysten säilyttäminen.
- Uusien osa-aikaisten työpaikkojen syntyminen palveluiden piirissä 3 kpl *0,4 htv.
- Yritysten ohjelmapalveluiden tuotteistaminen

2. Projektin henkilöstö ja organisaatio

Hankkeelle perustettiin ohjausryhmä, johon kuuluivat rahoittajien edustajat, kunnan edustaja, sekä kylien edustajat.

Ohjausryhmän kokoonpano:

Teuvo Murtovaara puh. joht.
 Jaakko Kortti / Raija Tomperi
 Kai Savolainen
 Martti Lähtevänoja
 Eija Spets
 Viljo Haataja
 Taisto Kokko
 Anna-Liisa Valtanen
 Asko Merilä / Kerttu Hiltunen
 Jorma Korolainen
 Tauno Laurila
 Antti Koistinen sihteeri

Särkijärven kyläseura ry.
 Juorkunan kyläseura ry.
 Sangin kyläseura ry.
 Ahmaksen kyläseura ry.
 Niskan kyläyhdistys ry.
 Naaman kotiseutu ry.
 Sotkan kyläseura ry.
 Utajärven kotiseutuyhdistys ry
 Utajärven kunta
 TE-keskus
 JoMMA ry.
 Projektipäällikkö

Hanketta hallinnoi Utajärven kunta, jonka kautta hoidettiin myös hankkeen kirjanpito.

Hankevetäjänä ja ohjausryhmän sihteerinä toimi Antti Koistinen
 Arkistotyöntekijänä, eli vanhojen tietojen tallentajana hankkeessa toimi Marja-Liisa Alapere.

Hankkeen ohjausryhmä kokoontui yhteensä 3 kertaa.

3. Yhteistyö

3.1. Projektin toimintamalli ja eri tahojen yhteistyö

Ohjausryhmän puheenjohtaja, kyläseurojen edustajat, kunnan edustaja ja projektipäällikkö ovat yhteistyössä tehneet tarkemmat linjaukset ja yksityiskohtaiset päätökset. Käytännön toimenpiteistä ovat vastanneet projektipäällikkö, kunnan edustaja ja ohjausryhmän puheenjohtaja yhdessä. Ohjausryhmän tehtävänä on ollut toiminnan pääsuuntien määrittäminen ja tehtyjen toimenpiteiden hyväksyminen.

3.2. Yhteistyötahot

Luontevia yhteistyökumppaneita olivat mukaan yhteistyöhön lähteneet, hanketta suunnitelleet yhteisöt, sekä useat alueen yrittäjät.

Yhteisöt

Särkijärven kyläseura ry.
Kurimon Erä
Juorkunan kyläseura ry.
Sangin kyläseura ry.
Sanginkylän osakaskunta
Ahmaksen kyläseura ry.
Niskan kyläyhdistys ry.
Naaman kotiseutu ry.
Sotkan kyläseura ry.
Järvikylän kyläseura ry.
Utajärven kotiseutuyhdistys ry.
Utajärven kunta

Yritykset / sponsorit

Hankkeen pääsponsorit
Utajärven Osuuspankki
Utajärven Lähivakuutus
Rokuan Kuntokeskus
Hankkeen muut sponsorit
Pentti ja Sirkka Holapan Mansikkatila
Utajärven Käsityöpuoti
Utajärven Apteekki
S- Market Roomari
Rannilan Leipomo
Jaakon Mylly
Pelkosen Mökit
Tervareitti
Rekihoivi
Arin Konepiste
Utajärven Metsähoitoyhdistys
Metsäliitto
Eijan Kellopiste
T:mi Martin Jokivene
Utajärven Yrityspuisto Oy
Jurvelinin Puutarha
K- Market Utahalli
Kinnusen Mylly
UPM

4. Julkisuus ja tiedottaminen

Matkailu ja perinnehankkeen kotisivut sijaitsevat Utajärven kunnan nettisivuilla osoitteessa: <http://www.utajarvi.fi/sivu/fi/kuntapalvelut/kehittamispalvelut/projektit/utajarvenmatkailujaperinnehanke/>

Hankkeen tiedotustoimintaa tehty kotisivujen, kylätiedotteiden, kotiseutuviikon ohjelmalehtisen, kylien kotisivujen päivityksen, eri tilaisuuksien, Operaatio Jäälyhdyn, lehtien ja radion avulla. Hanketta esitelty eri tilaisuuksissa, mm. messuilla, Virolaiselle vierailuryhmälle Särkijärvellä, Utajärven kotiseutuviikon eri tilaisuuksissa, Pohjois-Pohjanmaan kyläpäivillä Syötteellä, kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen ja kylien kokouksissa, kyläilloissa, kylämarkkinoilla, ohjelmapalveluyrittäjien koulutustilaisuuksissa ja kotiseutuviikon useissa videoesitys illoissa.

Ouluradio haastatteli projektipäällikkö Antti Koistista Utajärven kotiseutuviikon tapahtumiin liittyen 1.7.2005.

Hanke on ollut esillä Tervareitti- ja Juoksupoika lehdissä. Projektia on esitelty myös erilaisille ryhmille.

Julkaisuja:

Utajärven kotiseutuviikon ohjelmalehtinen. Lehtinen jaettiin kaikkiin Utajärven talouksiin.

Utajärven matkailu- ja perinnehankkeen esite.

Ruokareseptejä Utajärveltä-, Perinneleikit-, Perinnehoidot-, Työtaidot- ja Sananpaukauksia Utajärveltä lehtiset.

Kalevalakylän- ja Valkeisjärven virkistysalueen- esite, jaettu mm. Oulun rakentajamessuilla, sekä Helsingin ja Oulun erämessuilla.

Ahmaksen Kalevalaisen perinnekylän Isoräisäsen patikkapolun kartta.

Yhteistyössä Kiiminkijoen luontomatkailuverkosto - esiselvityshankkeen kanssa julkaistu esite "Opastetut joki- ja järvikalastuskohteet" .

Hankkeen tiedottamisesta lisää kohdassa 7.

5. Projektin toteutuneet tulokset ja arvio tavoitteiden toteutumisesta

5.1 Vanhojen Utajärvisten perinteiden ja tavaroiden tallentaminen tuleville sukupolville

Perinnetietoa on kerätty projektipäällikön, arkistotyöntekijä Marja-Liisa Alapereen ja kyläläisten toimesta Utajärven kotiseutuarkistosta ja kyliltä järjestämällä kyläiltoja ja vierailemalla ihmisten kodeissa. Saatua materiaali on ääninauhoina, valokuvina ja vanhoina asiakirjoina ja tiedostoina Utajärven kotiseutuarkistossa. Julkaistiin Ruokareseptejä Utajärveltä-, Perinneleikit-, Perinnehoidot-, Työtaidot- ja Sananpaukauksia Utajärveltä lehtiset.

Suunniteltu ja toteutettu miehen ja naisen Utajärvinen perinnepuku.

Juorkunassa ja Särkijärvellä on yhteistyössä Ikäihmisten pärjääminen haja-asutusalueella- hankkeen kanssa järjestetty muistelukerho, kerho kokoontui vuoroviikoin Juorkunassa ja Särkijärvellä.

Hankkeen tuotoksiin on voinut tutustua myös internetissä, osoitteessa <http://www.utajarvi.fi/sivu/fi/kuntapalvelut/kehittamispalvelut/projektit/utajarvenmatkailujaperinnehanke/>

5.2 Kehitetään perinteeseen liittyviä ohjelmapalveluita ja kylätapahtumia.

Hankkeen toimesta järjestettiin kesällä 2005 erikoisen juhlava kotiseutuviikko Utajärvellä.

Tapahtumat vietiin kylille ja toreille, lähes joka kylällä oli jokin tapahtuma:

La 2.7 Toripäivä Utajärven torilla.

Su 3.7 Niskankylällä Talonpoikaiskulttuurisäätiö luovutti Ala-Poutiasen tilan kunniakilven. Niskankylän muut tapahtumat keskittyivät Niskankylän Nuorisoseurantaloon ympäristöön. Häikiön maatalouskotimuseon avajaiset olivat yksi kotiseutuviikon kohokohta. Viereisessä Yli-Sipolan kotimuseossa oli avoimet ovet, ja Niskan nuorisoseura esitti Nuorisotalolla suuren suosion saaneen näytelmän ”Rautainen mies”. Päivän päätti opastettu hautausmaakierros Niskan hautausmaalla.

Ma 4.7 Sotkankylällä, Sotkan leirikeskuksesta oli perinnepäivä tarinoiden, leikkien, ja ruokailun merkeissä.

Ti 5.7 Utajärven kotiseutumuseossa pidettiin perinteisen Oulujoen koskiveneen venekatoksen pärekattotalkoot, kattoon tarvittavat päreet höylättiin edellisenä päivänä. Talkoisiin osallistui 15 - 20 henkilöä, Kirkonkylän Marttayhdistys vastasi talkooväen muonituksesta.

Ke 6.7 Ahmaksella, Leppijoen perinneniityllä tehtiin heinää perinteisin työkaluin ja menetelmin. Illalla Ahmaksen Kalevalaisessa Perinnekehlässä oli Runon ja Suven juhla. Juhlissa esiintyi Ahmaksen kyläkuoro, oli runonlausuntaa ja yhteislaulua.

To 7.7 Utajärven keskuskoulun auditoriossa pidettiin mökkiläistilaisuus, siellä julkaistiin Utajärven mökkiläistoimikunta.

Pe 8.7 Avoimet ovet Särkijärven kyläkeskukseksi muutetulla koululla, koululla avattiin koulumuseo ja Särkijärven kuivatuksesta kertova näyttely. Särkijärven Kurimossa järjestettiin Isa Aspin runo- ja laulukonsertti. Illalla oli vielä avoimet ovet Juorkunan Rekihovissa. La 9.7 vietettiin Naamankylän uuden kylätalon avajaisia, Päivään liittyi myös perinteisiä työnäytöksiä, mm. keltamultamaalin keittoa.

La 9.7 vietettiin Naamankylän uuden kylätalon avajaisia, Päivään liittyi myös perinteisiä työnäytöksiä, mm. keltamultamaalin keittoa.

Su 10.7 Pidettiin perinneinkerit Sanginjärven rannalla, Lahden pirtissä. Utajärven rippikoululaiset tulivat paikalle Oulujoen perinteisellä koskiveneellä, matka oli JoMMA- rahoitteen koskiveneen neitsytmatka. Perinnekerien jälkeen Sangin hautausmaalla oli opastettu hautausmaakierros.

Kotiseutuviikon tilaisuuksia suosi kesän parhaimmat helleilmat. Tilaisuudet videoitiin, videot ovat Utajärven kotiseutuarkistossa.

Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 2025 henkeä.

Yhteistyössä Kiiminkijoki ry:n, melontaseurojen ja alueen kuntien kanssa järjestetty ensimmäinen Kiiminkijoen melonta Puolangalta Perämerelle 8-12.6. Matkailu- ja perinnehankkeen vastuulla oli Utajärven osion järjestelyt. Järjestelyistä vastasivat Särkijärven, Juorkunan ja Sangin kyläseurat projektipäällikön johdolla. Palaute järjestelyistä oli hyvää, melojat kiittelivät suorassa radiolähetyksessä kyläseuroja ja matkailu- ja perinnehanketta erinomaisista järjestelyistä ja mieleenpainuvista ohjelmista 8.6 Juorkunassa. Melonnan jälkeisen palautekokouksen viesti oli järjestäjille selkeä, ensi vuonna uudelleen.

Valkeisen virkistyskalastusalueelle kehitetty yhteistyössä Kiiminkijoen luontomatkailuverkosto - esiselvityshankkeen kanssa Sanginkylän Valkeisjärven virkistysalueen kalastusmatkailupaketti. Kalastusmatkailupakettia "Järvikalastajan speliaalia" markkinoi Oulu Tours sekä Finfun- matkatoimisto Suomeen että Venäjälle. Valkeinen on yksi "Opastetut joki- ja järvikalastuskohteet"- esitteen kalastuskohteista. Esite käännettiin myös venäjäksi. Erä-lehti teki Valkeisjärven virkistyskohteesta jutun kesällä 2005, juttu julkaistaan talvella 2006.

Yhteistyössä Sangikylän osakaskunnan kanssa kehitetty Valkeiselle kalastuspaketti, joka pitää sisällään kalastusluvat, veneet ja majoituksen. Kiinnostus niitä kohtaan osoittaa tarpeen kehittää erilaisia paketteja lisää. Valkeiselle saatiin myös web-kamera kesäajaksi. Kamera ottaa kuvia 60 minuutin välein ja lähettää ne langattomasti GPRS-yhteyden kautta palvelimelle, joka käsittelee ja tallentaa kuvat arkistoon ja tietokantaan. Kamerasta on mahdollista tilata kuva suoraan MMS-viestejä tukevaan matkapuhelimeen ja kuvia voi katsoa myös netistä. Toiminta tukee alueen matkailua, kohde tulee tutuksi ja siitä näkee myös Valkeisen sään.

Ahmaskyläläiset tekivät talkoilla Perinnekylän kuntopolun varteen Perinnenitiyn. Vuoden 2005 kotiseutuviikolla siellä järjestettiin perinnenitiypäivä.

5.3 Maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksen lisääminen

Kylien omat tapahtumat ovat keränneet perinteisesti paljon muualla, mm. kaupungeissa asuvia ihmisiä, tapahtumissa kanssakäyminen on luontevaa.

Osallistuttu kylien edustajien kanssa Oulun rakentajamessuille 22-24.4.2005 Oulunkaaren osastolla, sekä Oulun erämessuille 19.5 Oulunseudun Yrityspalveluiden osastolla. Messuilla esiteltiin matkailu- ja perinnehanketta ja sen tuotoksia, sekä Utajärven kyliä, matkailuyrityksiä, käyntipaikkoja ja nähtävyyksiä.

Utajärven kotiseutuviikolla esiteltiin matkailu- ja perinnehanketta ja sen tuotoksia, Utajärven kyliä, matkailuyrityksiä, käyntipaikkoja ja nähtävyyksiä. Kotiseutuviikon tilaisuuksiin osallistui yhteensä 2025 henkeä. Osallistujia oli utajärvisten lisäksi muualta kotimaasta ja myös ulkomailta.

Operaatio Jäälyhty. Hankkeen toimesta järjestetty Operaatio Jäälyhty, jouluihin jäälyhtykujat Utajärven kylille 2004 ja 2005 jouluihin. Jäälyhtykujat vaihtelivat pituudeltaan kylittäin 100m – 6 km. Tavoitteena on antaa joulun aikaan kulkeville matkailijoille positiivinen, mieleenjäävä kuva Utajärvestä ja sen kylistä. Tavoite onnistui, palaute on ollut kiitettävää. Operaatio Jäälyhdystä tehtiin lehdistötiedotteet, sen julkaisi mm. Kaleva, Tervareitti, Juoksupoika ja Ouluradio. Lehdistötiedotteessa haastettiin kaikki Suomen kylät mukaan Operaatio Jäälyhtyyn. Utajärvellä Operaatio Jäälyhdystä tuli perinne, jota kylät jatkavat.

Kiiminkijokimelonta oli erinomainen osoitus kylien aktiivisuudesta. Särkijärvellä, Juorkunassa ja Sangilla melojille järjestetyt ruokailut, kahvitukset, ohjelmat ja huollot saivat ympäri Suomea tulleilta meloilta ylistävää kiitosta. Suorassa radiolähetyksessä Kiiminkijokelta eräs melojista kertoi ettei hän pitkän melontauransa aikana ole kokenut vastaavaa kuin Utajärvellä, ihan tippa tuli silmään kun väsyneet melojat kohtasivat joella kirkkoveneen, josta haitarin säestyksellä kuului komea laulu.

5.4 Koulujen ja kylätalojen yhteisöllisen käytön lisääminen

Naamankylän kylätalo paloi 9.7.2004. Palovakuutuksen ollessa alimitoitettu, ovat kyläläiset yhteistyössä muiden kylien aktiivien kanssa tehneet talkoilla uuden kylätalon palaneen tilalle. Uuden kylätalon vihkijäiset pidetään kotiseutuviikolla. Uusi kylätalo on tietotupineen koko Naamankylän toiminnan keskus.

Keski-Niskan koulu myytiin vuoden alussa yksityiselle. Koululla sijainnut Niskan kyläyhdistyksen kylätalo jouduttiin siirtämään sieltä pois. Monenlaisten kartoitusten jälkeen kyläyhdistys sai vuokrattua kylältä, hyvältä paikalta, yksityiseltä henkilöltä uuden kylätalon. Kunta järjesti sinne nettiyhteyden.

Särkijärven kyläseura vuokrasi Särkijärven koulun Utajärven kunnalta ja koulusta on muodostunut kylän toimintakeskus. Koululle on perustettu koulumuseo ja Särkijärven kuivatuksesta kertova näyttely

Laajakaistan saaminen kylille koetaan tärkeänä. Suuri osa Utajärveä saatiin langattoman laajakaista piiriin loppuvuodesta 2005 ja loput saadaan vuonna 2006. Laajakaista mahdollistaa yritystoiminnan ja matkailun täysipainoisen kehittämisen myös kuntakeskuksen ulkopuolella. Laajakaista tulee myös kylien tietotupiin.

Usealle kylälle saatu kaikille avoin ohjattu jumppa sekä erilaisia kerhoja, osallistujia on ollut runsaasti. Tilaisuuksia pidetään kouluilla ja kylätaloilla.

5.5 Lakkautettujen kyläkoulujen saaminen kyläläisten käyttöön

Utajärven kunta ja Särkijärven kyläseura ovat Matkailu ja perinnehankkeen tavoitteiden mukaisesti neuvotelleet vuokrasopimuksen Särkijärven koulusta.

Vuokrasopimus on allekirjoitettu tammikuussa 2005. Sopimuksen mukaan kyläseura saa koulun hallintaansa, lukuun ottamatta kahta vuokra-asuntoa, joiden tuotto menee kunnalle. Kunta maksaa koulun lämmityskulut ja vakuutukset, ja kyläseura vastaa kiinteistön kunnossapidosta. Kyläseura teki syksyn aikana talkoilla entisestä luokkahuoneesta ja opettajanhuoneesta tilavan ja nykyaikaisen asunnon, kunta maksoi remontin tarvikkeet. Heti asunnon valmistuttua siihen muutti vuokralaiset. Koululle on rakennettu koulumuseo ja Särkijärven kuivatusnäyttely.

5.6 Yhdistysten omien kone- ja laitehankintojen sekä rakentamishankkeiden toteuttaminen

Yhdistysten omien kone- ja laitehankintojen sekä rakentamishankkeiden toteuttamiseksi toteutettiin oma, Utajärven matkailu- ja perinnehankkeen investointihanke.

5.7 Uusien hankkeiden kartoitus.

Hankkeen aikana kartoitettiin tarve kylien investoinneille. Utajärven kunta haki rahoituksen JoMMA- toimintaryhmän kautta rahoituksen Utajärven matkailu- ja perinnehankkeen investointihankkeelle. Hanke-aika 1.2.2005-30.1.2006

Hankkeen aikana kartoitettiin tarve moottorikelkkareitille Ylikimmin Ylivuotolta Sanginkylän kautta Särkijärvelle ja edelleen Puolangalle. Utajärven kunta haki Moottorikelkkareitin suunnittelu Ylivuotto-Sanki-Juorkuna-Särkijärvi- hankkeelle rahoituksen JoMMA- toimintaryhmän kautta rahoituksen. Hanke-aika 1.4.2005-31.3.2006

5.8 Uusien palvelu- ja pk-yritysten syntyminen sekä entisten säilyttäminen.

Kartoitettu klapiyrityksen toiminta- ja rahoitusmahdollisuuksia. Utajärvinen klapiyrittäjä haki rahoituksen investointeihin JoMMA-toimintaryhmän kautta P-Pn TE- keskukselta. Investoinnin työllistävä vaikutus yritykseen on **0,3 htv**

Kartoitettu osuuskunta- ja matkailuyritysten toiminta- ja rahoitusmahdollisuuksia eri yrittäjien kanssa.

Sanginkylä Valkeisjärven virkistysalue sai hankkeen toimesta yksityisyrittäjän. Yritys toimii myös mökkihuolinta- ja kotipalvelualalla, työllistäen alkuvaiheessa kaksi henkilöä, työllistävä vaikutus jatkossa **1,0 htv**.

Myös muiden yrittäjäryhmien kanssa on neuvoteltu yritysmahdollisuuksista Utajärvellä, tulokset näkyvät vasta myöhemmin.

Toteutettu yhteistyössä eri yhdistysten kanssa hanke-aikana kehitettyä mallia pitkäaikaistyöttömien työllistämiseksi. Pitkäaikaistyöttömien palkkauksesta vastasi aluksi Utajärven 4H-yhdistys, myöhemmin kunta, ja työnjohdosta 4H

yhdessä yhdistysten vastuuhenkilöitten kanssa. Työkohteina ovat mm. ikäihmisten taloudet ja kylille rakennettujen ympäristörakenteiden huolto ja kunnossapito. Ympäristö-rakenteita, mm. kota- ja laavu- ja pitkospuurakenteita on rakennettu aikaisimpina vuosina huomattava määrä ympäri pitäjää. Niitä käyttävät paikalliset asukkaat, omatoimimatkailijat kuin matkailuyrittäjätkin.

5.9 Uusien osa-aikaisten työpaikkojen syntyminen palveluiden piirissä

Sanginkylän Valkeisjärven virkistysalueen yksityisyrittäjä toimii myös mökkihuollinta- ja kotipalvelualalla, yrityksen työllistävä vaikutus jatkossa **1,0 htv**.

5.10 Yritysten ohjelmapalveluiden tuotteistaminen

Yhteistyössä Kiiminkijoen luontomatkailuverkosto - esiselvityshankkeen kanssa kehitetty Sanginkylän Valkeisjärven virkistysalueen kalastusmatkailupaketti. Kalastusmatkailupakettia "Järvikalastajan spesiaalia" markkinoi Oulu Tours ja Finfun- matkatoimisto. Valkeinen on yksi "Opastetut joki- ja järvikalastuskohteet"- esitteen kalastuskohteista. Erä-lehti teki Valkeisjärven virkistyskohteesta jutun kesällä 2005, juttu julkaistaan talvella 2006.

Yhteistyössä Pohjois-Suomen Koulutuskeskuksen kanssa järjestettiin Yritys- ja osuuskuntakoulutus 30.11.2004-26.7.2005. Koulutus on tarkoitettu yrittäjille, yrittäjäksi aikoville sekä osuuskuntalaisille ja osuuskuntaa suunnitteleville. Matkailu ja perinnehankkeen rooli oli varsinkin alkuvaiheessa saada ed. mainitut tahot kiinnostuman yrittäjätutkintoon tähtäävästä koulutuksesta. Siinä onnistuttiin hyvin, kurssin aloitti 12 henkilöä.

Yhteistyössä Sanginkylän osakaskunnan kanssa kehitetty Valkeiselle kalastuspaketti, joka pitää sisällään kalastusluvat, veneet ja majoituksen. Kiinnostus niitä kohtaan osoittaa tarpeen kehittää erilaisia paketteja lisää.

Hankkeen aikana järjestetyistä Niskankylän, Ahmaksen, Särkijärven ja Sanginkylän tapahtumista muokattu yrityksille sopivia osioita. Mm. Häikiön maatalouskotimuseo ja viereisellä Niskan nuorisotalolla esitetty näytelmä muodostaa hyvän ohjelmakokonaisuuden, josta mm. Rokuan Kuntokeskus on kiinnostunut.

Niskan Nuorisoseuran hankkeelle "tilaustyönä" tekemä näytelmä, Rautainen mies, on helposti siirrettävissä eri kohteisiin. Näytelmän pituus on 35 minuuttia ja esiintyjä 4 henkeä.

Isa Aspin konsertti on herättänyt myös kiinnostusta, joskin suuremman esiintyjämäärän vuoksi ei ole niin helppo toteuttaa kuin Rautainen mies-näytelmä.

Utajärvellä aloitti 13.6.2005 matkailun ohjelmapalvelujen tuottaminen-työllisyyskoulutuskurssi, kurssipaikkana on Merilän Kartano. Kurssilaisten kanssa tehty yhteistyötä. Projektipäällikkö kävi useita kertoja hankkeen aikana

kertomassa kurssilaisille ja kurssin vetäjälle, Soila Marjaselle, matkailu- ja perinnehankkeesta ja mahdollisista kohteista joissa ohjelmapalveluyrittäjiä tarvitaan.

6. Määrälliset tavoitteet ja toteutuminen

Tavoitteena oli 1,2 uutta ja 1,0 uudistettua kokoaikaista, sekä 2 hankeaikaista työpaikkaa.

6.1 Uudet yritykset

1 uusi yritys

Utajärvellä uudet yritykset ja yritysideoita ohjataan pääsääntöisesti Utajärven Yrityspuiston kautta eteenpäin. Hankkeen toimesta on käyty useita neuvotteluja eri yrittäjien kanssa.

Sanginkylä Valkeisjärven virkistysalueen saatu yksityisyrittäjä, yritys toimii myös mökkihuollinta- ja kotipalvelualalla. Yritys työllistää alkuvaiheessa kaksi henkilöä, työllistävä vaikutus jatkossa **1,0 htv**.

6.2 Uudet työpaikat

2 uutta työpaikkaa, **0,0 htv** hankeaikana

Sanginkylä Valkeisjärven virkistysalueen saatu yksityisyrittäjä, yritys toimii myös mökkihuollinta- ja kotipalvelualalla. Yritys työllistää alkuvaiheessa kaksi henkilöä, työllistävä vaikutus jatkossa **1,0 htv**.

6.3 Uudistetut työpaikat

34 uudistettua työpaikkaa, **9,0 htv** hankeaikana

Palvelujen järjestäminen kylille- työryhmän avulla työllistettiin työttömiä kylille. Työryhmään kuului kyläseurat, eri eläkeläisyhdistykset, Utajärven 4H-yhdistys ja projektipäällikkö. Työttömät työskentelevät vanhusten ja vammaisten luona, tavoitteena on tukea samalla vanhusten ja vammaisten kotona-asumista. Työkohteita on myös kylien ympäristörakenteet ja niiden kunnossapito. Utajärven 4H-yhdistys toimii työnantajana, ja kylillä asuvat yksityishenkilöt työnohjaajina, he ottavat työtilaukset vastaan ja valvovat työt talkoilla. Myöhemmin toimintaa kehitettiin siten, että kunta toimii työnantajana ja 4H ja kylien aktiivit työnohjaajina. Ilman matkailu- ja perinnehanketta työllistäminen ei olisi todennäköisesti onnistunut.

7 miestä ja 9 naista työllistyi hankeaikana ja työllistävä vaikutus oli **8 htv**.

Yhteistyössä 4H- yhdistyksen kanssa työllistetty **15 nuorta** Särkijärven, Sanginkylän ja Naamankylän kesäkioskeihin vuosien 2004 ja 2005 aikana, yhteensä **0,50 htv**.

Utajomma 1:n ja 2:n aikana kehitetty, ja matkailu- ja perinnehankkeen aikana jatkettu malli kylälähtöisestä hyvinvointimallista, osuuskunnan kautta tapahtuvana, toimi hyvin heinäkuulle 2005 asti, työllistäen yhden henkilön osaikaisesti. Työllistävä vaikutus hankeaikana **0,2 htv**. Työntekijän jäädessä eläkkeelle kylältä ei toistaiseksi löytynyt uutta osuuskuntatyöntekijää.

Utajärvinen klapiyrittäjä haki rahoituksen investointeihin hankkeen avustamana JoMMA-toimintaryhmän kautta P-Pn TE- keskukselta. Investoinnin työllistävä vaikutus **0,3 htv**.

6.4 Hankeaikaiset työpaikat

Yhteensä **1,75 htv**

Hanke työllisti projektipäällikön 17 kk ja arkistotyöntekijän 4 kk kokoaikaisesti, yhteensä 21 kk,

6.5 Kunnostettuja rakennuksia

Ahmaksen kalevalaisessa perinnekylässä kunnostettu vanha pajarakennus

6.6 Uusia rakennuksia

Naamankylän kylätalo paloi 9.7.2004. Kyläläiset yhteistyössä muiden kylien aktiivien kanssa tekivät talkoilla uuden kylätalon palaneen tilalle. Uuden kylätalon vihkiäiset pidetään kotiseutuviikolla 2005. Ahmaksen Perinneyhtiölle tehty uusi niitylato.

7. Tiedottaminen

Hanke-esittelyt

- Utajärven matkailu- ja perinnehanketta on esitelty Tervareitti- ja Juoksupoika lehdissä
- Virolaiselle vierailuryhmälle 14.1.2005
- Oulun rakentajamessut 22-24.4.2005
- Oulun erämessut 19.5.2005
- Radiossa 9.6 ja 1.7.2005
- Utajärven Kotiseutuviikon tapahtumat
- Sangin kylämarkkinat 30.7.2005
- Utajärven Kotiseutuviikon videoesitystapahtumat
- P-P kyläpäivät 17-18.9.2005, Pudasjärvi
- Utajärven valtuusto
- Utajärven kunnanhallitus
- Utajärven kyläseuroille eri tilaisuuksissa

8. Talous

Hyväksytty / toteutunut rahoitus

	hyväksytty rahoitus €	toteutunut rahoitus €
EMOTR	38 863 €	35 092,06 €
Valtio	23 317 €	21 055,24 €
Kunnat	15 546 €	14 036,82 €
Yksityinen	8 636 €	7 798,25 €
Yhteensä	86 362,00 €	77 982,37 €

Hyväksytyt / toteutuneet kustannukset

	hyväksytyt kustannukset	toteutuneet kustannukset
Kehittämishanke	86 362,00 €	77 982,37 €
Yhteensä	86 362,00 €	77 982,37 €

9. Ongelmat ja suositukset

Isompia ongelmia hankkeessa ei ilmennyt.

Uudelle kylien kehittämishankkeelle olisi ollut selkeä tarve, mutta ohjelmakauden ollessa loppuvaiheessa siihen ei ole saatavana rahoitusta. Ohjelmakauden vaihtuminen ei saisi olla rahoitusta vaikeuttava tekijä. Vaarana on kylätoimijoiden uupuminen ja kehittämistyöstä luopuminen.

Kyliä ja kyläläisten yhteisiä tapaamisia tulisi voida järjestää edelleen, yhteiset opintomatkat ovat hyvä keino lisätä yhteistyötä ja avartaa katsontakantaa.

10. Projektiprosessin arviointi

Ohjausryhmän arvio projektin toteutumisesta verrattuna alkuperäiseen projektisuunnitelmaan:

Hanke on toteutunut hankesuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Hankkeen avulla saimme tallennettua kappaleen Utajärven historiaa, toivomme historian keräämisen jatkuvan edelleen.

Kotiseutuviikon järjestäminen oli uskomaton suoritus Utajärven kyliltä, ilman matkailu- ja perinnehanketta se ei olisi toteutunut. Toivomme kotiseutuviikon tapahtumista nousevan eväitä ohjelmapalveluiden käyttöön.

Hanke on myös vahvistanut kylien välistä yhteistyötä. Yhteistyön lisääminen eri tahojen ja yritysten kesken mahdollistaa tärkeisiin asioihin vaikuttamisen.

Kyliä kehittämistoiminnan tulisi jatkua, se tapahtuu nykyisin hankkeiden avulla, mutta nyt ohjelmakauden loppuvaiheessa rahoituksen puute vaarantaa kehittämisen jatkuvuuden. Yritystoiminnan tukeminen hankkeen avulle saatiin

hyvälle alulle, mutta monet esilletulleet suunnitelmat vaarantuvat koska uudelle kehittämishankkeelle ei ole rahoitusmahdollisuutta. Tämä on vakava asia, johon ohjausryhmänä toivomme korjausta.

Utajärven toimintamalli kylien kehittämishankkeissa on osoittautunut hyväksi. Kunnan myönteinen suhtautuminen kylien kehittämiseen on tämän toimintamallin kulmakivi. Kylien yhteishankkeet säästävät kustannuksia, sekä kylien toimijoiden sekä rahoittajatahojen työtä.

Loppuraportin laatija

Utajärvellä 14.3.2006

Antti Koistinen

projektipäällikkö

Loppuraportin hyväksyvät

Utajärvellä 14.3.2006

Teuvo Murtovaara

ohjausryhmän puheenjohtaja

Asko Merilä

Kehitysjohtaja, Utajärven kunta
hankkeen vastuullinen johtaja